

Damian Szacawa

Przewodnictwo Polski w Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB)

1 lipca 2024 r. Polska objęła roczne przewodnictwo w Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB), które potrwa do czerwca 2025 r. Obok realizacji projektów w ramach trzech głównych priorytetów, tj. ochrony morza, wzrostu integracji regionu oraz zwiększenia dobrobytu, Polska zamierza zwrócić większą uwagę na zagadnienia poprawy bezpieczeństwa w regionie oraz na zwiększenie współpracy z Ukrainą. Istotnym zadaniem będzie także bieżąca koordynacja współpracy w ramach SUERMB oraz aktualizacja planu działania.

Charakterystyka SUERMB. Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego, zatwierdzona w 2009 r., jest jedną z czterech strategii makroregionalnych funkcjonujących na obszarze UE i państw z nią sąsiadujących. Obejmuje terytoria należące do ośmiu państw członkowskich UE leżących nad Morzem Bałtyckim: trzech państw bałtyckich (Estonia, Łotwa i Litwa), trzech państw nordyckich (Dania, Szwecja i Finlandia), Polski oraz pięciu krajów związkowych Niemiec (Berlin, Brandenburgia, Hamburg, Meklemburgia-Pomorze Przednie i Szlezwik-Holsztyn).

Współpraca w ramach SUERMB dotyczy trzech głównych priorytetów: ochrony morza, wzrostu integracji regionu oraz zwiększenia dobrobytu (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 34](#)). Od 2021 r. realizowane są one za pomocą zrewidowanego planu działania, obejmującego 44 działania podzielone na 14 obszarów tematycznych (PAs). Wciąż obowiązujący plan działania zakłada realizację priorytetów programu strategicznego UE 2019-2024¹ oraz powiązanie SUERMB z Celami Rozwoju Zrównoważonego ONZ 2030 (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 286](#)). Reformie planu działania towarzyszyło uproszczenie struktury zarządzającej, czemu służyły likwidacja działań horyzontalnych oraz utworzenie Punktu ds. SUERMB (BSP), który rozpoczął działalność w Turku (Finlandia) i Hamburgu (Niemcy) w październiku 2022 r.

Priorytety i zadania prezydencji Polski w SUERMB. Państwa regionu Morza Bałtyckiego (RMB) są traktowane jako ważni sojusznicy Polski, „z którymi rozumiemy się bez słowa”², a sam region nabrał znaczenia po akcesji Finlandii i Szwecji do NATO (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 901](#) oraz [„Komentarze IEŚ”, nr 1075](#)). Dlatego oprócz implementacji uzgodnionych projektów, wśród priorytetów Polski wysokie miejsce zajmą kwestie związane ze wzmocnieniem bezpieczeństwa i odporności w RMB. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że w celu lepszego zarządzania ryzykiem potrzeba dalszej koordynacji działań transgranicznych, wymiany najlepszych praktyk oraz poprawy komunikacji strategicznej zwiększającej spójność społeczną i podnoszącej poziom zaufania do decyzji i działań struktur państwowych (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 1187](#)). Istotną rolę w budowaniu odporności społeczeństw odegrają również działania zwalczające dezinformację i propagandę rosyjską, w tym mające na celu przeciwdziałanie zagranicznej manipulacji informacją i ingerencji w informację (*Foreign Information Manipulation and Interference* – FIMI), tj. aktywności, która towarzyszy szpiegostwu i innym działaniom asymetrycznym (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 1043](#)).

Kolejnym celem będzie zwiększenie zaangażowania Ukrainy w działania realizowane w ramach Strategii, czemu służyć ma modyfikacja planu działania, która zakończy się w grudniu 2024 r. Warto przypomnieć, że przed inwazją

¹ Przedstawione zostały 20 czerwca 2019 r. i obejmowały: (1) ochronę obywateli i swobód, (2) rozwijanie silnej i prężnej bazy gospodarczej, (3) budowanie neutralnej klimatycznie, ekologicznej, sprawiedliwej i socjalnej Europy oraz (4) promowanie europejskich interesów i wartości na scenie światowej.

² Radosław Sikorski, *Informacja ministra spraw zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2024 roku*, 25 kwietnia 2024, s. 12, <https://www.gov.pl/attachment/8baed2ec-c4b7-41a4-b43d-e5b20cf86b76>.

Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. część projektów realizowanych w ramach SUERMB obejmowała współpracę z partnerami z Białorusi i Rosji. W marcu 2022 r. Komisja Europejska poinformowała o zawieszeniu współpracy z Rosją i Białorusią, które objęło m.in. dziewięć programów UE w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa oraz program współpracy transnarodowej Interreg Region Morza Bałtyckiego. Wkrótce potem Grupa Narodowych Koordynatorów (NCG) podjęła analogiczne decyzje dotyczące SUERMB (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 561](#)). Oprócz uwzględnienia Ukrainy, nowy plan działania umożliwi realizację programu strategicznego UE na lata 2024-2029, opartego na trzech filarach: (1) wolna i demokratyczna Europa, (2) silna i bezpieczna Europa oraz (3) zamożna i konkurencyjna Europa. Uzgodniony 27 czerwca 2024 r. na szczycie Rady Europejskiej w Brukseli program ma na celu zwiększenie suwerenności Europy oraz lepsze przygotowanie jej na aktualne i przyszłe wyzwania³.

Zadaniem prezydencji Polski będzie także koordynacja prac NCG oraz działalności koordynatorów obszarów politycznych, a także ułatwienie procesu podejmowania decyzji dotyczących bieżącego zarządzania strategią. Pomimo 15-letniej współpracy w ramach SUERMB, w dalszym ciągu do głównych problemów należą: stosunkowo niski poziom zaangażowania liderów politycznych w poszczególnych państwach, potrzeba wzmocnienia komunikacji i widoczności Strategii wśród społeczności regionu oraz brak powiązania projektów realizowanych w ramach planu działania z priorytetami programów współpracy terytorialnej. Poprawie pamięci instytucjonalnej Strategii w dłuższej perspektywie będzie służyła działalność BSP w Turku i Hamburgu, aczkolwiek warte rozważenia są też wzmocnienie zaplecza narodowych koordynatorów oraz jeszcze większa współpraca z innymi instytucjami międzynarodowymi. Sytuacji nie ułatwia złożona struktura koordynująca działania (będąca pochodną założenia „3N” – „nie” dla nowych źródeł finansowania, „nie” dla nowego prawodawstwa oraz „nie” dla nowych instytucji), obejmująca grupę narodowych koordynatorów (NCG), prezydencję, Punkt ds. SUERMB (BSP), grupy sterujące i koordynatorów obszarów politycznych (PACs), Komisję Europejską i grupę ekspercką ds. strategii makroregionalnych – High Level Group.

Wnioski

- Z perspektywy Polski niezwykle istotne jest, aby aktywnie kształtować architekturę współpracy w RMB, a okres prezydencji w SUERMB wykorzystać do zwiększenia dynamiki działań na kierunku północnym. Dotychczasowe zaangażowanie Polski w inne struktury współpracy regionalnej (m.in. Radę Państw Morza Bałtyckiego, Komisję Helsińską – HELCOM oraz Wizję i strategię dotyczące Morza Bałtyckiego – VASAB) w połączeniu z kalendarzem prezydencji (Polska obejmie roczne przewodnictwo w RPMB i w VASAB w lipcu 2025 r.) stwarza szansę na lepszą koordynację między sektorami, poprawę strategicznej komunikacji regionalnej i prezentowanie wspólnego głosu regionu.
- Uwzględnienie wśród priorytetów prezydencji Polski kwestii bezpieczeństwa oraz współpracy z Ukrainą ukazuje, jak bardzo oba zagadnienia wpływają na bałtycką współpracę regionalną oraz politykę zagraniczną państw bałtyckich i nordyckich (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 1023](#)). W nadchodzących miesiącach szczególnie istotne będą kwestie dotyczące działań transgranicznych w RMB w zakresie wzmocnienia odporności społecznej w regionie, zwiększenia bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej, bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrony ludności i planowania cywilnego (zob. więcej: [„Komentarze IEŚ”, nr 1187](#)).

³ European Council, *Strategic Agenda 2024-2029*, https://www.consilium.europa.eu/media/4aldqf12/2024_557_new-strategic-agenda.pdf